

ANBLADET

Nr 114 ISSN 0280-0993 MAJ 2016

Organ för
NORRTÄLJE SLÄKTFORSKARFÖRENING

Årsmöte
med musik
äntligen skivor till
kaffet! Det i vintras
inställda programin-
slaget blev nu av,
sid 6-7

Porträttet -
ny artikelserie
i detta nummer,
sid 11

Mot okänt mål,
en resa med Magnus Bäckmark
sid 4

Anbladet utkommer med 3 nummer per år och utges av Norrtälje Släktforskarförening.

Tidningens adress: Box 280,
761 23 Norrtälje.

Hemsida: www.norrtelje-sff.se

Webmaster: Björn Bergström
webmaster@norrtelje-sff.se

Redaktör och ansvarig utgivare:
Urban Johansson

Tidningen ingår i NSFF:s medlemsavgift, f. n. 175 kr/år.

Bankgiro: 459-5724

Manus och idéer till artiklar kan insändas till tidningen under ovanstående adress. Artiklar och citat ur tidningen får användas efter angivande av källan.

Helårsprenumeration: 100 kr.

Enstaka exemplar av tidigare nummer kan köpas för 30 kr/st.

I NSFF:s styrelse ingår:

Ordf. Urban Johansson

Grovstavväg. 25, 761 93 Norrtälje
Tel: 070-692 48 36

Kassör Sven-Olof Gahnström

Stockholmsv. 24B, 761 43 Norrtälje
Tel: 0176-124 56

Sekr. Willy Menander

Asplundsv. 18, 760 10 Bergshamra
Tel: 0176-261 255

V. ordf. Ann-Marie Alfredsson

Grovstavväg. 25, 761 93 Norrtälje
Tel: 0176-266 280

Klubbmäst. Birgit Söderman

Malsta-Ekebyv. 82, 761 71 Norrtälje.
Tel: 0176-228 081

Ledamot Thomas Malmström

Rögården 5, 761 30 Norrtälje
Tel: 0176-224 626

I denna ljuva sommartid!

Halvvägs in på året står vi nu inför sommaruppehållet med allt vad det innebär av förhoppningar om bra väder, rekreation, resor och upplevelser. Även om vår förening gör ett uppehåll i sina arrangemang, så är nog många av våra medlemmar aktiva i sin forskning även under sommarmånaderna. Det är klokt det - trängseln på våra arkiv är då mindre för dem som forskar i alternativa källor till kyrkobokföringen. Det går snabbare att få hjälp av personalen när man kör fast eller är osäker på vad man skall beställa fram.

Tänk på att det som är fotograferat och utlagt på Internet av ArkivDigital m fl aktörer på Internetmarknaden, endast är en liten bråkdel av allt arkivmaterial som förvaras på våra arkiv.

Med hjälp dessa kompletterande källor kan du teckna en mycket fylligare bild av dina anfäder än vad som går att göra med enbart folkbokföringsmaterial. Ett gott råd är således att orientera sig om vad som finns på landsarkiv, Stockholms stadsarkiv och Norrtälje stadsarkiv. Även Stockholms stadsmuseum och Upplandsmuseet i Uppsala har stora samlingar av mycket stort intresse för släkt- och hembygdsvetare.

I skrivande stund återstår ett arrangemang innan sommaruppehållet - den traditionsenliga försommarutflykten. Denna gång går turen till Länna hembygdsförening och deras hembygdsgård Kvarngården. Datum är lördagen den 4 juni med samling kl. 11 vid hembygdsgården.

Det ser ut att bli en intressant dag med föredrag, visning av gården och naturligtvis kaffe med dopp. Väl mött och **ha en riktigt skön sommar!**

Urban Johansson

Bra sagt!

När en dumbom gör något som han skäms för påstår han alltid att det är hans plikt.

Bernard Shaw

Den nyttigaste läxa livet lärt mig är att idioterna många gånger har rätt.

Winston Churchill

Naturen gör inga misstag. Skapar den en dumbom så menar den det.

Josh Billings

Handskriftsläsning

På NSFFs årsmöte i februari framkom önskemål om en kurs i handskriftsläsning. Detta vill vi i styrelsen ta fasta på.

Du som är intresserad av att gå en sådan, bör anmäla ditt intresse snarast till föreningen. Urban Johansson kommer att leda kursen som går på dagtid i Norrtälje, troligen på Norrtälje stadsarkiv.

Vi läser handskrifter med beröring till vår hembygd i olika svårighetsgrader. Efter en introduktion med tips om hur man kan bemästra svåra texter, läser vi olika handskrifter tillsammans i gruppen.

Kursen går över tre tillfällen och med högst 5-6 deltagare, så det är först till kvarn som gäller.

Start efter överenskommelse i sommar eller i höst. Skicka din anmälan till NSFF, Box 280, 761 23 Norrtälje eller ring Urban Johansson 070-692 48 36.

Nya öppettider på Norrtälje stadsarkiv

Stadsarkivets expedition kommer fr o m den 1 mars att vara öppen vardagar mellan 9 - 12.

Det kommer även fortsättningsvis att gå att forska i forskarsalen mellan kl. 13 - 15.30, men då endast för förbokade besök.

Släktforskardatorerna kan också förbokas förmiddagar och eftermiddagar. Hämtning i arkivdepån på Baldersgatan görs på eftermiddagar.

Boka på mailadressen:
stadsarkivet@norrtalje.se
eller telefon: 0176-713 05.

Ivarsson, J-O och Persson, F:
Häverö kyrka med Prästgården samt Buska, Hovgården och Kimminge, A4-format, 196 sid. Ingår som nr 9/2016 i Norrtälje stadsarkivs skriftserie.

Det strävsamma forskarparet Ivarsson och Persson återkommer nu med en ny bok rörande Häverö socken. Denna gång handlar det om kyrkan och prästgården med dess många torp samt byarna Buska, Hovgården och Kimminge.

Detta område har sedan lång tid tillbaka utgjort ett centrum för Häverö. Här låg förutom kyrka och prästgård också sockenstuga, skola och poststation. Fattigstugan låg på prästgårdens ägor och ålderdomshem tillkom 1914 i grannbyn Göringe.

Numera är post, ålderdomshem och affärer nedlagda och prästgården i privat ägo. Utvecklingen känns igen från många orter på landsbygden i vårt land. Så mycket värdefullare blir då denna typ av historiker när de människor som varit med under olika epoker försvinner från scenen.

Som vanligt är det en gedigen forskarinsats bakom skriften med mycket intressant personhistoria. Ett rikt bildmaterial förhöjer värdet, inte minst det fina kartmaterialet. **Boken kan köpas på Norrtälje stadsarkiv och kostar 220 kr.**
U.J.

PRESSGRANNAR

Tidskriften *Släkthistoria*, som utges av LRF Media AB, samma förlag som bl a ger ut tidskriften *Populär Historia*, har i sitt nummer nr 3/2016 en del intressanta artiklar, av stort intresse för alla släktforskare. Ett par av dessa skall anmälas nedan.

På sidan 20-25 presenterar Fredrik Mejster en utvärdering av de webbtjänster som finns för åtkomst till de svenska arkiven på nätet.

Det rör sig om *Arkiv Digital*, *SVAR* och *Ancestry*. Eftersom man måste betala för ett abonnemang hos samtliga, så är en oberoende utvärdering av deras tjänster av stort värde innan man bestämmer sig.

Mejster går igenom *pris, språk, bildkvalitet, programvara, datorkrav, stöd för att bygga släktträd, huvudsakligt arkivmaterial, unikt id för bild, fördelar och nackdelar*. Således en mycket gedigen utvärdering!

De olika aktörerna har ju olika utbud av arkiv och bildkvaliteten skiftar också avsevärt. Ett gott råd är att testa sig fram.

Prova de olika utbudena på stadsarkivet och biblioteket tills du vet vad du vill ha. Sedan är det bara att teckna ett abonnemang, vilket kan göras för olika långa tidsperioder.

Tidskriften erbjuder också en frågeservice med idel kända forskare i panelen: Magnus Bäckmark, som nyligen besökte NSFF och föreläste om DNA i släktforskningen, Ulf Berggren, Elisabeth Thorsell, Ewa Klingberg och Lars Ericsson Wolke.

En **släktforskarskola** ingår också i artikelutbudet. I detta nummer redogör Mats Hayen, historiker vid Stockholms stadsarkiv, för vad man som släktforskare har för nytta av bouppteckningar.

Allmänskulturella artiklar, såsom i detta nummer en artikel om visor och skillingtryck, ingår också i tidskriftens innehåll.

Själv ser jag mycket fram mot nästa nummer då humorkungen från Kungsör, pilnerfilmens okrönte mästare **Thor Modén**, kommer att presenteras. I hans anor har man funnit hattmakare, riksdagsmän och kopplingar till Ostindiska kompaniet. En i sanning fascinerande människa!
U.J.

GENVÄGAR

föredrag om DNA i släktforskningen

Ett fyrtiotal åhörare infanns sig på NSFFs föredrag rörande DNA som hjälpmedel i släktforskningen. Magnus Bäckmark föreläste på ett lättfattligt och inspirerande sätt och det var säkert flera av lyssnarna, som funderade på att testa sig efter föredragets slut. Sedan år 2000 är sådana test kostnadsmässigt överkomliga och har därför blivit ett användbart verktyg även för släktforskare.

Magnus upplyste om att minst 11 000 personer i Sverige och mellan 1-2 miljoner i hela världen nu testat sig i släktforskningssyfte, antal som hela tiden snabbt ökar. Ett test kostar idag mellan 1000 – 4000 kr.

När man skickat in sitt salivprov till något av de tre företag som utför sådana tester, så får man per mail tillbaka en träfflista på mellan 300-700 tänkbara släktingar. Sedan återstår det tidskrävande arbetet att kontakta de tänkbara släktingarna för att höra hur mycket de känner till om sin släkt för att se om man kan hitta kopplingar dem emellan. Ett spännande arbete, som ibland kan resultera i att man både hittar okända fäder och får konstatera att ens egen far kanske inte är biologisk far till en själva.

Magnus förklarade att helsyskon har 50 % gemensamt DNA, medan enäggstvillingar har 100 %. Efter sex generationer har det gemensamma DNAet med anmodern minskat starkt och tio generationer bakåt är procentsatsen ytterst liten. Fördelningen av DNA mellan generationerna sker på ett slumpmässigt sätt.

Följande företag, alla amerikanska, är av intresse att känna till:

Family Tree DNA (www.familytreedna.com)

23and Me (www.23andme.com)

AncestryDNA (www.dna.ancestry.com)

Magnus var en mycket god ambassadör för den nya teknikens användning och han välkomnade alla att testa sig eftersom värdet för släktforskarna ökar starkt med antalet personer som finns med i de olika databaserna. Han påpekade också att man inte behöver förstå alla termer och tekniskt-medicinska förhållanden kring DNA-tekniken för att kunna utnyttja den. Det viktiga är att man förstår och kan analysera informationen i de träfflistor som man får från något av de tre företag, som agerar på DNAmarknaden.

För den som vill veta mer har Magnus givit ut boken *Genvägar – praktisk handledning till DNA-jämförelse i släktforskning*, Vällingby 2013. Hans arbete inom området kan också följas på hemsidan gronastubben.se/wordpress/

Bergskollegiums handlingar

Norrälje Släktforskarförening har köpt in ett register över handlingar som ingår i kollegiets arkiv. Handlingarna omspänner tiden 1624-1749.

Bergskollegium var ett centralt ämbetsverk under tiden 1637-1857 med uppgift att leda och kontrollera gruvnäringsringen och metallförädlingen. Verket tillkom då den merkantilistiska ekonomiska uppfattningen rådde om statens roll för att förkovra näringsliv och export. Under inverkan av liberalismen med dess tankar om att befria näringslivet från statlig kontroll, indrogs Bergskollegium 1857 och dess kvarvarande uppgifter överfördes till Kommerskollegium.

Registret består av fotograferade bilder av olika volymer i arkivet, som visar vilka handlingar som man kan söka uppgifter i.

Handlingarna är av intresse för alla som forskar om gruvdrift, bruk etc.

Observera att det endast är själva registren till olika volymer som ingår i samlingen. Den som vill forska vidare i handlingarna får ta sig till Riksarkivet.

Följande serier ingår:

A1, protokoll

B1, registratur

B3, privilegier, domar mm

E1, kungliga brev

E4, inkomna suppliker mm, huvudserie

E5, inkomna brev, supplikserie

Handlingarna är läsbara på Norrälje stadsarkivs datorer.

ArkivDigital jobbar på!

Varje gång jag besöker Stockholms stadsarkiv ser jag två idoga fotografer arbeta i ett litet kontor med skylten ArkivDigital. Jag frågade om de hade tid att ta emot mig för att skriva en artikel om deras verksamhet till Anbladet. Detta gick mycket bra och jag fick en lång pratstund med den ena fotografen Marko Rosenqvist. Förutom att han arbetar som fotograf för ArkivDigital har han också en 30-årig forskarerfarenhet bakom sig.

Som namnet antyder har han sina rötter i Finland. För närvarande är han sysselsatt med att registrera samtliga dragoner i Nylands och Tavastehus län dragonregemente 1718-1795 efter kompani. För detta arbete använder han generalmönsterrullor och kompletterande material såsom kassationsrullor och inmönstringsrullor. Det mesta materialet rörande soldater före 1809 finns på Krigsarkivet i Stockholm. Hittills har Marko registrerat 2500 av totalt 12 000 dragoner.

ArkivDigital är ju välkänt för alla som släktforskar. Ständigt får vi information från företaget om nya handlingstyper, som blir tillgängliga för forskning på nätet. Över 30 fotografer är sysselsatta på samtliga landsarkiv, Krigsarkivet och stadsarkiven i Malmö och Stockholm med att fotografera olika typer av källmaterial.

Fotograferingen sker med en Canon EOS 70 D i högupplöst jpg-format 20 Megapixlar. Varje kväll tar Marko med sig den externa hårddisken hem och läser in dagens arbete till AD:s server i Lyrestad. Inom 1 timme är bilderna nedkomprimerade till 250 KB per bild och sökbara på nätet. Imponerande!

Marko och hans kollega arbetar just nu med att kompletteringsfotografera

kyrkböckerna för Stockholms stad och län för tiden fram till 1945, alltså så långt som sekretesslagen tillåter visning. Därefter ligger bouppteckningar för Stockholms stad i tur fram till 1940. Stockholms län är redan klart.

Ett annat material, som kan bli efterfrågat av forskarna är faderskapskännanden, legalisationsböcker och moderskapskännanden för samtliga Stockholms stads församlingar för tiden 1852-1944. Häri ingår också de slutna kuvert med namnet på de mödrar som enligt Gustav III:s barnamordsplakat ville vara anonyma.

Eftersom sekretessen gått ut för dessa handlingar sprätts kuverten upp och namnlapparna fotograferas.

ArkivDigital uppmärksammar också svenskar i andra länder och har påbörjat filmning av församlingsböcker i

London, Paris och USA. Slutligen skall nämnas soldatrullor på Krigsarkivet före generalmönsterrullorna, som börjar 1724. De aktuella rullorna omfattar tiden 1620-1723 och redovisar olika regementen knutna till olika adelsmän, som regementschefer.

Den dödbok som ligger på bordet framför Marko omfattar 110 sidor. En sådan bok tar endast 10 minuter för honom att fotografera. Inte undra på att antalet bilder på AD ökar lavinartat varje vecka.

Slutligen kan nämnas fotografering on demand – varje volym man vill ha filmad kostar 190 kr – och då ligger volymen på nätet inom ett par veckor.
Urban Johansson

KB digitaliserar dagstidningar

Nedanstående artikel är hämtad från Strödda annotationer, nr 55/2016. Från och med januari 2014 digitaliseras alla svenska dagstidningar i stället för att som tidigare mikrofilmats. Sökning och visning av detta material sker genom söktjänsten: www.kb.se/samlingarna/tidningar-tidskrifter/soka/

Tjänsten innehåller alla av KB hittills digitaliserade nummer av Aftonbladet, Svenska Dagbladet, Expressen och Dagens Industri från start till nutid samt Dagens Nyheter för perioden 1863-2004, 2013-, Göteborgs aftonblad 1888-1918 och Signalen 1899-11941.

Förutom de ovan nämnda tidningarna finns drygt 300 dagstidningar för hela 2014 och framåt sökbara.

I höst lanserar KB sin nya söktjänst med möjlighet att fritextsöka i de inskanade dagstidningarna. Denna söktjänst är nu ute för test och däri ingår hela Aftonbladets och Svenska dagbladets utgivning från mitten av 1800-talet till idag.

Materialet i tjänsten kommer att omfatta svenska dagstidningar från 2014 och framåt samt äldre tidningsmaterial som redan är digitaliserat.

Material yngre än 150 år är upphovsrättsskyddat och kan bara läsas vid särskilda sökstationer på KB. Under sommaren finns testversionen tillgänglig på KB och på <http://tidningar.kb.se>

Pickögga - vad betyder det?

Så här skriver Jan-Olof Ivarsson i Häverö. Min mor berättade för mig om när hon var piga på 1920-talet hos en familj i Kusby, Häverö socken, att bonden när han var ute med häst och vagn mötte en bil. Hästen blev rädd så han satte av i sken och tog av från vägen. Då sade bonden att ”här får man inte vara **pickögga**”.

Har undrat i många år över ordets betydelse, men så hittade jag den i boken ”Våra Ord”, Nordstedts Förlag 1997. Ordet **pickhågad**, äldre ord för pickhjärtad: till äldre svenskan: förpickad, ivrig av lågtyskans verpikt. I bl a Häverö tappade man bokstaven **h** eller satte dit den för vokaler, det berömda **h-bortfallet!**

Årsmötet 2016

Söndagen den 21 februari höll NSFF sitt årsmöte i IOGT-lokalen i Norrtälje. Denna dag slapp vi också problem förknippade med större idrottsevenemang och oväder, varför hela 29 personer mötte upp på mötet.

Valen av styrelsemedlemmar förflöt smärtfritt genom att valberedningen föreslog omval på samtliga poster utom en. Den sistnämnda gällde en ny revisor i stället för den avgående Bo Schylander, som under årens lopp beklätt flera poster i vår förenings styrelse. I hans ställe invaldes Bo Ragell från Norrtälje, vilken vi hälsar välkommen att arbeta med styrelsen i NSFF.

Av verksamhetsberättelsen för 2015 kan vi utläsa att föreningen genomfört 7 arrangemang, som tillsammans samlat ca 230 medlemmar. Jourhavande släktforskare på Norrtälje stadsarkiv har vid 11 tillfällen lämnat hjälp till 21 personer. Också på Arkivens Dag den 12 november deltog NSFF med hjälp till nybörjare i släktforskning.

Hemsidan har i genomsnitt haft över 400 besök per månad och i genomsnitt har ca 1200 sidor laddats ned varje månad.

Föreningens medlemsantal ligger sedan några år tillbaka stabilt på ca 315 medlemmar. Här måste styrelsen bli bättre på att få in nya medlemmar för att öka vår ekonomiska bas.

Förslag framfördes om att föreningen visar sig ute bland allmänheten mer för att locka nya medlemmar. Detta förslag lovade styrelsen att beakta det kommande året.

Ett par år nu har föreningen gått med underskott (2015: 4050 kr), en utveckling som måste vändas för att inte föreningens ekonomi helt skall urholkas.

Styrelsen hade föreslagit oförändrad medlemsavgift för 2017, ett förslag som årsmötet efter en livlig diskussion ändrade till en höjning till 200 kr per år.

Efter de sedvanliga årsmötesförhandlingarna underhöll Pelle Signal med skivor till kaffet. Vi fick höra hur ljudkvaliteten var på en gammal fonograf, en ljudanläggning som uppfanns av Thomas Edison 1877.

Ljudet lagras som spår på en cylinder. Fonografen såldes kommersiellt 1890-1925. Principen bygger på en apparat som registrerar svängningar och som fransmannen Léon Scott konstruerade redan 1857. Denna med rullar försedda apparat konkurrerades snart ut av grammfonen.

För de grammfonskivor som Pelle spelade använde han en vevgrammofon från mitten av 1930-talet. Ljudet var utmärkt och Pelle gav bra bakgrundsinformation till de olika artister som han spelade och de sånger han valt ut för var och en. Många nickade igenkännande och nynnade med i flera av sångerna som framfördes.

Som vanligt hade också vår klubbmästare Birgit med hjälp av maken Seth ordnat med passande förtäring. Med anledning av den försämrade ekonomiska situationen i föreningen, kanske styrelsen tvingas till att ta litet betalt för förtäringen i fortsättningen, vilket

också föreslogs av årsmötet.

Ett avslutande lotteri gav ett extra tillskott till föreningens ekonomi och styrelsen vill här passa på att be medlemmarna att skänka lotterivinster för kommande arrangemang. Ett stort tack till alla er som kom till mötet!

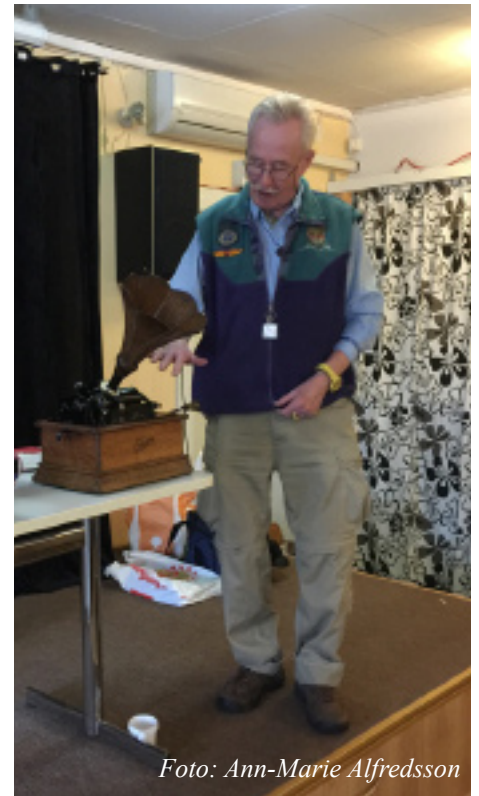

Foto: Ann-Marie Alfredsson

Fonografen var den första maskinen som kunde spela in, bevara och återge ljud. På de äldsta modellerna graverades ljudspåret in i ett tunt lager av metallfolie. Senare versioner använde sig av material som vax och celluloid. Ljudvågor överförs via ett membran till ett metallstift (nål) som då vibrerar i takt med vågorna. Stiftet ristar in ett spår i den roterande cylindern.

Grundprincipen för ljudåtergivning är densamma som för grammfonskivan. Skillnaden är att fonografen registrerar ljudet i ett vertikalt ljudspår (spåret varierar i djup på fonografrullen) medan grammfonen (i mono) registrerar ljudet horisontellt. Metallstiftet (nålen) som sitter fast vid membranet följer de av ljudvågor formade graverade spåren i cylindern varvid membranet kommer att vibrera i takt med dessa. Ljudvågorna förstärks sedan med en trätt.

Föreningens kassör Sven-Olof Gahnström redogör för det finansiella läget inför en andäktigt lyssnande publik. Han varnade för att fortsätta att spendera pengar i samma takt som hittills utan att hitta medel för att öka intäkterna.

Foto: Urban Johansson

Mötesdeltagarna begrundar balansrapport, resultaträkning, budgetförslag och verksamhetsprogram - mycket att hålla reda på.

Foto: Seth Söderman

Ortnamn i Roslagen

Många gårdar och byar i Roslagen ligger på eller nära sina ursprungliga platser sedan ”urminnes tider”. Man brukar tala om att roslagsbygden började befolkas under folkvandringstid, eller egentligen den germanska folkvandringen, som beräknas ha pågått från mitten av 300-talet till ca år 600 e. Kr. Jag vill försöka ge läsarna lite kött på benen när det gäller betydelsen av en rad ortnamn i Roslagen, namn som vi släktforskare stöter på ganska ofta i sökandet efter matnyttiga fakta. Till stor hjälp har jag haft en utmärkt bok av Karin Calissendorff, f.d. arkivarie vid. Ortnamnsarkivet i Uppsala: ”Ortnamn i Uppland”, AWE/Gebbers 1986.

Upprinnelsen var att jag själv har gått igenom husförhörslängdernas ortregister, totalt drygt 1000 volymer från 42 socknar i Roslagen, och där fångat upp cirka 6 400 by- och gårdsnamn, som jag lagt upp i ett register, vilket har inspirerat mig till att också titta närmare på vad vissa namn egentligen betyder. Själva registret dyker kanske upp på vår förenings hemsida så småningom.

Namn på -sta

Till en början vill jag kortfattat förklara slutledet i namnen på en del orter och byar i Roslagen. Vi börjar med ”-tuna” som ofta betecknar en stor och viktig by, en kungsgård eller kanske en prästgård. Grundordet är ”tun” och har språkhistoriska motsvarigheter i tyskans *Zaun* ”staket” och engelskans *town* ”stad”, vars äldsta innebörd är ”inhägnat område”. Namngruppens höga ålder framgår av att rätt många namn på ”-tuna” har någon av de hedniska gudarnas namn i förleden. Ett exempel är ”Härn” – ett gammalt namn på Fröja i namnet Ärentuna och Fröja har ju också gett sitt namn åt Frötuna, en viktig plats innan Norrtälje kom till, medan Närtuna har fått sitt namn efter guden Njord. I Estuna kan det vara prästgården som är ett -tuna, eftersom det är på prästgårdsmarken kyrkan står och Estuna betyder ”åsbornas Tuna”, som skrevs ”Aesetunum” år 1289.

Namn på ”-sta” är livligt diskuterade och den större gruppen av -sta-namn tillkom före kristendomen. I det låglänta Uppland handlade det om en av två ordbildningar till verbet stå med olika betydelse. Den ena -sta-typen betyder ”båtplats – landningsställe”, en namntyp som man

kan vänta sig att hitta nära havet och i Mälaren, liksom längs de inre vattenlederna. En sådan landningsplats ingår i ett namn som Hallsta med Hallstavik längst inne i Edeboviken och där förleden är ”hall”, alltså ”stenhäll”. Vi har också Älmsta som ligger vid Väddö kanal. Första ledet i namnet Älmsta är ”älme”, vilket betyder ”almdunge”.

Den andra -sta-typen är vanligare och avser oftast namn på det gamla ordet ”stadhir” (som är flertalsform på ordet ”stadher”) med den fornsvenska betydelsen ”ställe”, som vanligen anses vara namnleden -sta:s innebörd.

Sockennamnet Malsta (Malstadhum år 1298) innehåller förutom -sta också ledet ”mal”, alltså ”grovt strandgrus”, ett ord som också finns i flera dialekter utanför Uppland. Malsta bör därför ha betydelsen ”landningsplatsen vid grusstranden”. En lång sjö skilde nämligen Malsta och Ekeby från estunabyarna Nånö och Haggård för länge sedan. Nånö var förresten en gång en av de större bebyggelserna i Roslagen och när vattenståndet var cirka 10 meter högre än nu, så låg byn på en udde och inte på en ö som namnet verkar antyda.

Grovsta, som ligger nära Penningby i Länna socken skrevs Grostadhom år 1409 och uttalas ”Grofta” hävdas det, men det uttalet har jag då själv aldrig hört. Det uppländska ordet ”gro” betyder ”sumpig äng” och här bör -sta betyda ”landningsplats”, medan ”Gro-” av allt att döma betyder att platsen håller på att växa igen. Socknen Länna, den kallades Lennum år 1303, alltså det år då kyrkan började byggas och just det år då Heliga Birgitta föddes, är ett namn som är besläktat med det fornsvenska verbet ”laenda”, alltså ”lägga till”. I dag ligger Länna kyrksjö ca 8 meter över havsnivån, men långt tillbaka borde sjön ha kunnat användas också av havssegelare. Det har ju dessutom legat en traditionsrik marknadsplats nära Länna kyrka, men marknaden upphörde ungefär vid den tid då Norrtälje fick sina stadsrättigheter och Norrtälje marknad slapp därmed konkurrens från Länna. Detta apropå ”landningsplats” och ”lägga till”.

Namn på -by

”-By” kommer vi till nu. Ordet ”by” är språkligt besläktat med ”bo”. Begreppet

bo, vara bofast är centralt i bebyggelsehistorien. Bonden är den boende, bofaste jordägaren. Men bo betyder också ”göra i ordning”, t.ex. i uttrycket ”bo nät”. Ortsnamnen på ”-by” är de allra vanligaste bland de äldre bebyggelsenamnen i Uppland. En del -by-namn är ända från medeltiden.

Förleden i de vanliga by-namnen av äldre typ har ofta med terrängen att göra, till exempel ett sund, en ås eller en dal, eller med ord som beskriver människans verk, till exempel en bro eller en hage. Många -by-namn innehåller träddamn eller ord för trädungar. Ekby/Ekeby är kanske Upplands vanligaste ortnamn eftersom åtminstone sju socknar i Roslagen har sitt eget Ekeby, medan Granby bara förekommer i tre. Mälby är också mycket vanligt (det betyder ”mellanbyn”) liksom byar med väderstreck i namnet.

Byar med namnet Husby intog en framträdande plats i det gamla samhället och ingår än i dag i flera sockennamn. Husaby var stavningen i äldre tid och ”Husa-” är flertalsformen, det var alltså fråga om flera hus i husaby. Det var från början inte ett namn utan ett ord för en viss sorts viktig, central by, precis som ”stad” eller ”köping” senare har varit. På de centrala byarnas mark blev kyrkan ofta byggd, t.ex. i Husby-Sjuhundra som förr hette Husby-Lyhundra.

Namn på -sätra och -sättra

”-Sätra” och ”-sättra” som slutled är vanligast i Mälardalskapen och i Uppland, med spridning över hela landskapet. Namnen kan gälla bebyggelser såväl som markområden. I riksspråket betyder ”säter” som bekant ”fäbod”, men i östra Sverige betyder ordet ungefär ”äng eller åker ganska långt från byn”. Exempel är Sättra i Edebo respektive Husby-Sjuhundra och Sättraby i Edsbro.

I Österåker finns Isättra där förleden troligen är den gamla korta formen av ordet ”idegran”. Kanske odlade man trädet där för kommande tillverkning av pilbågar? I medeltidens Europa var bågträ nämligen en vanlig handelsvara. I samma kommun finns också Träsättra som troligen kommer av mansnamnet ”Throte”.

Ett namn som Ulvsättra kan vara gammalt, antingen kommer det av ”ulv” alltså

”varg” eller också av mansnamnet ”Ulf”, medan Vargsättra i Riala inte kan vara lika gammalt, eftersom ”varg” i motsats till ”ulv” inte förekommer i ortnamnstyper som har slutat fungera tidigt i namngivningen.

Namn på -boda och -bo

Så kommer vi till ”-boda” och ”-bo”. Namnen på ”-boda” är många i Uppland och flera av dem som idag heter något på ”-bo” har tidigare slutat på ”-boda”. Roslagens -boda-namn saknar medeltida belägg, men cirka 150 namn i resten av landet är dokumenterade redan på medeltiden.

Att ett namn slutar på ”-boda” behöver inte nödvändigtvis betyda att det är en fäbod som senare har fått fast bebyggelse, även om en del har fått just det. De ursprungliga bodarna kan också ha varit höbodar, jakt- eller fiskestugor eller kanske kolarkojor.

I Roslagen finns minst ett 60-tal byar eller gårdar som slutar på ”-boda”, exempelvis Björnboda och Spillersboda i Frötuna, Dämsboda och Kusboda i Riala, Landsboda och Harkrankboda i Länna – den senare byn kan man ganska lätt förstå varför den fått sitt namn, precis som Myggboda i Frötuna troligen fick sitt.

Namn på -mora

Slutledet ”-mora” är också ganska vanligt i Roslagen. ”Mor” är ordet för ”tät, sumpig granskog” men kan också betyda ”sank äng”, vilket passar bättre in på min egen hemby Mora i Bergshamra. Särskilt i Riala finns många orter med slutledet ”-mora”, exempelvis Långmora, Allemora (troligen efter en man med namnet Ale) Brottmore och Starrmora.

Agnemora ligger i Rö, och en herr Agne har säkert bott på platsen en gång i världen. Det finns ett lgmora i Hökhuvuds socken, lätt att förklara, och ett Nickmora i Roslags-Kulla, fast ordet ”nick” kan jag inte hitta någon vettig förklaring till.

Ortnamn som Rud och Rudan är sådana som förekommer i de flesta av socknarna i Roslagen, och det är varianter av ordet ”ryd”, fornsvenska ”rydhia”, som är vanligare i södra Sverige, med betydelsen ”röjning” eller ”nyodling” medan Rilanda i Skederids socken betyder ”röjningslandet”

Städer och tätorter

Om vi tar en titt på betydelsen av namnen på de större tätorterna och städerna i Roslagen, så kan vi börja med Öregrund och

Östhammar, den senare är den äldre av de två. Slutledet ”-hammar” är ett i Uppland ännu levande dialektord som betyder ungefär ”stenig backe”. Stadsprivilegierna flyttades till en plats på ”Öregrundz näss” redan år 1491. Det var landhöjningen som orsakade flyttningen, eftersom sjöfararna hade fått det allt svårare att ta sig fram till Östhammars hamn. Men Östhammar har återuppstått helt nära den ursprungliga platsen ”Gammelbyn” igen. Man kan jämföra förhållandet med Gamleby i Småland, där Västervik förut låg, och med Gammelstad i Norrbotten där Luleå tidigare var beläget, man var tvingade att flytta med vattnet ut till strandlinjen helt enkelt.

Öregrund betyder ”sandreveln” och kanske är det Dummelgrundet utanför den naturliga hamnviken som gav staden dess namn. Staden Vaxholm anlades av Gustav Vasa på Vaxön. Förleden ”vax-” har att göra med ett försvunnet ord ”vak”, som torde ha betytt ”vakande” eller ”vårdkase”.

Norrtälje – som kallades Telgium 1298 och Norra Taelgha 1409 – kan uppfattas som ett med ”tälja” besläktat inbyggarnamn, alltså ”deras som bor vid inskränningen”, vilket syftar på stadens läge vid den långt inträngande Norrtäljeviken. När vattenståndet efterhand sjönk, eller rättare sagt när landhöjningen påverkade landskapet, så täljde den blivande ån sig ner och bildade den ränna som finns där än i dag. Det norra ”täljet” ligger alltså norr om Stockholm.

Det var faktiskt mitt i nuvarande staden Norrtälje som Gustav Eriksson, sedermera konung Gustav Vasa, år 1522 lossade lybska krigsförnödenheter för belägringen av Stockholm. Kanoner, kulor och krut lossades i Roslagens huvudstad och bidrog verksamt till, att befria Sveriges huvudstad såväl som hela riket från det danska väldet. Jämnt 100 år senare fick Norrtälje sina stadsrättigheter, men det är förstas en helt annan historia.

Det gamla Grisslehamn låg på 1700-talet en mil längre söderut än det samhälle som finns i dag. Också här var det landhöjningen, eller som man faktiskt tidigare sade ”vattuminskningen”, som gjorde att hamnen mot Finland blev obrukbar. Förleden i ortsnamnet, som man lätt kan gissa, är en form av fågelnamnet ”grissla”. Forsmark anlades år 1570 vid ett forsande vattenfall, som behövdes för driften av bruket och på så sätt kom namnet till. Forsamlingen med namnet Forsmark bildades

ett halvsekel senare.

Namnet Herräng, som ju var en bruksort, antyder adliga ägare vid en tid då herrar och fruar bara fanns i adelsståndet, precis på samma sätt som det bör ha varit med stadsdelarna Herrängen och Fruängen i Stockholm,

Namnet Rimbo (Ringbohered år 1310) uttalades ännu in på 1900-talet ”Ringbo” och sydost om samhället ligger en cirkelformad fornborg, som kan vara upphov till namnet. Finsta, öster om Rimbo, och som hette Finstadum år 1283, har sitt förled från mansnamnet Finn. En granskning av en del andra orter runt om i Roslagen kan vara intressant. Flemingsberg – tidigare känt för god och billig pölsa – ligger nära Estuna kyrka. Namnet lär komma av att en grevinna Fleming donerade pengar till skolan där. Svanberga (som hette likadant 1409) ligger ju vid sjön Erken och namnform liksom betydelse är exakt desamma nu som på 1400-talet.

Sebende lär betyda ”sjöböjen” och stammar från den tid då Erken sträckte sig dit i en elegant böj. Galltorp togs enligt traditionen upp på ofruktbar sjöbotten. ”Gallmark” använde man förr som beteckning på ”ofruktbar mark”, alltså det man idag kallar impediment. Namnet Galltorp har alltså inte att göra med galgbacken, som en del hävdar, vilken långt tillbaka låg i byns utkant.

Vi vänder oss åt annat håll och kommer till Gullunge, där så många vägs skyltar har utsatts för tjuveri, som tidigare låg intill en numera uttorkad sjö, vilken på äldre kartor heter Gulungen, alltså ”den gula sjön”. Beateberg, som ligger nära Rö, fick namn efter Beata Oxenstierna, 1615-1689, dotter till riksrådet Gabriel Bengtsson Oxenstierna. Tidigare hade platsen det poetiska namnet Målnekulla (Mylnakolle år 1412), alltså ”kvarnkullen”.

Rö, som ju också är ett sockennamn, hette Rödbo år 1344 och det kan vara namnet på ett vattendrag, ”Rödha”, som betyder ”den röda”. Förbi kyrkan rinner ju en liten å till den närbelägna Rösjön. År 1560, det år då Gustav Vasa gick bort, skrev man ”Röde Siön i Röde Sochn”.

När man åker från Åkersberga mot Norrtälje, vilket föreningens ordförande gör då och då, så passerar man Åsätra (Asaetrum 1392) och det ligger mellan två åar som är på väg att flyta samman, och där fick man namnet. I närheten finns också Bammarboda, ett trevligt namn som kommer av

fornsvenskans ”bambare” med betydelsen ”trumslagare”, så säkert bodde det en soldat där med den sysslan en gång i tiden. Vidare mot Norrtälje passerar man Roslagskulla, som hette Kulla på medeltiden. Socknen bildades genom en utbrytning ur Riala socken. Skådespelaren Jarl Kulle ligger begravd på kyrkogården där, ett ställe med passande namn kan man kanske tycka. Svensboda, alltså ”Svens bodar”, ligger alldeles intill och finns belagt på 1540-talet. Slottet Östanå ser man från vägen och det hette likadant år 1433 och det heter så därför att det ligger öster om Loån.

Vid Bergshamravikens mynning mot fjärden ligger Vättershaga. Namnet är mycket gammalt. Ortnamn, där leden ”böte”, ”viti”(ibland ”vete”) eller ”vitul”, ”kas (a)”, ”vak” eller ”vård” ingår, tyder i allmänhet på att respektive plats på något sätt haft anknytning till bevaknings- och/eller signaltjänst. ”Witelshaga” hette byn år 1409 och det skulle kunna betyda ”hagen nedanför vårdkasen” och själva kasen skulle då ha stått på höjden mot segelleden. Bergshamra har blivit en betydande ort i Roslagen och hette 1303 Bershammar, fast på den tiden visste man säkert inte vad vi i dag vet om uttrycket ”bers eller bärs”.

Bergshamra liksom Hammarby, som ligger några kilometer närmare Norrtälje, innehåller båda det i Uppland vanliga ordet ”hammar”, alltså ”stenbacke”. Själva Gustav Vasa var den som bestämde att det skulle anläggas en sågkvarn i ån i Bergshamra – han behövde nämligen främst ekplankor till sina fartygsbyggen. Sågen byggdes dock färdig först 1585 under kung Johan III. Man kan gärna få inbilla sig att en del av de snyggaste plankorna till bordläggningen på regalskeppet Wasa kommer från Länna.

Penningby passerar man efter Hammarby och Grovsta och den äldsta skrivningen är ”Pitingaebey” år 1339. Här har förledens tolkning lett till ordet ”pita”, alltså detsamma som det poetiska men för ungdomar svårstavadet ordet ”dalkjusa”, som lever kvar i upplandsdialekten, ”byn i den trånga dalen” med andra ord.

Kategorinamn

Slutligen ger jag några kommentarer om namn av olika kategorier. Om vi börjar med poetiska namn så är Stjärnholm i Estuna, Blomsterängen i Edsbro, Gullboda och Silverdal i Rimbo, Rosenudden i Ununge, Silkeskällan liksom också Sommarängen i Knutby bra represen-

tanter, trevliga namn som man hoppas finns och får finnas kvar. Mer prosaiska namn är Gryta i Roslagsbro (”gryta” är besläktat med ”gryt” och ganska vanligt i ortnamn med betydelsen ”stenig mark”). Fläskängen, Skaftet och Sylta ligger i Estuna, Torkan i Rimbo, Utanlåsa i Rö, Påta och Rännilen i Österåker, Rothugget i Gottröra, Kattskallen i Knutby, och Bunken i Valö. I Börstil finns Mörkret, i Harg ligger Botten, medan Nöden finns i Frötuna respektive Edebo. De senare tre namnen låter inte så värst upplyftande. Kopierade namn kan man kanske tro att det handlar om, när det visar sig att Roslagen har sina egna motsvarigheter till ett antal svenska städer och platser – man kan alltså anta att namnen har kopierats. Några exempel är Järvsö i Estuna, Kumla i Knutby, Västerås i Häverö och Ljusdal i Fasterna. Både Trollhättan och självaste Rosenbad finns i Söderbykarl. Men namnen behöver faktiskt inte vara efterapningar, eftersom det oftast handlar om beskrivande namn. Kumla är förstas ett stenkummel och Västerås kan väl vara en ås i väster.

I Frötuna socken finns, som många säkert känner till, ett flertal orter med samma namn som större världsmetropoler: Rom, Köpenhamn, Paris och Petersburg finns där. Amsterdam ligger i Harg och Tyskland är placerat i Forsmark medan Norge ligger i Frötuna. Estuna inte vill vara sämre utan står med sitt eget Sveaborg. Rovdjur i ortsnamnen finns det en hel del, exempelvis Björnö i Frötuna, säkert efter vikingahövdingen Björn Rivare som bodde där. Björndal har vi i Riala, Björnborg ligger i Skederid, Björnhuvud i Roslags-Kulla, där Lo också finns, men ”lo” kan också betyda ”ljus skog, skog med gläntor” av latinets ”lux”, alltså ljus. (Lo heter förresten också min nyfödda dotterdotter – definitivt ett ljus för mig.) Samma ordled finns i exempelvis i Oslo och Waterloo liksom i sjön Lommaren i Norrtälje. Den vackra sjön Limmarens namn kommer förresten av ”lid” – backslutning. Ändelsen ”mar” i de båda sjönamnen är ett ord som ingår i ”marin” och som betyder ”grund havsvik, grund vik nära hav”.

Andra djurnamn finns det också i riklig mängd. Kattskäret och Rävsvund i Länna, Hästedet och Svinmyran på Ljusterö, Elgbo i Riala, Ormbäcken i Börstil, Igelsjö i Rimbo, Oxhagen i Skederid och Killingen i Österåker. Kovik finns i Roslagsbro såväl som på Gräsö för att nämna några av dem. Det ligger nära till hands att kustsock-

narna har en del orter som fått namn efter olika fiskar. Ålkistan och Mörtsunda finns i Länna, Sikmarö på Blidö, Braxenbol finns i Harg och Simpnäs på Vätö. Fast inne i Norrtälje finns det ju kvar ett gammalt bynamn som Simpbyle, där ”simp” är en förändring av mansnamnet Simon, och där ”-byle” betyder ”bostad”.

Platser med fisknamn är också Torsgrund i Börstil, Idsättra i Österåker, som dock kan ha med idegran att göra, och Sillviken finns på Ljusterö. På Ljusterö finns det förresten några riktigt ljudliga namn, som man kan undra över hur de kommit till, eller vad sägs om Dånarn, Skallet och Smällen? Namnet Ljusterö (Lyuströ, Lyustra 1322) leder tankarna till Ljustering, eftersom öns form kan liknas vid ett ljuster, men troligare är, att grundordet är ”ljus” med betydelsen ”den ljusa ön”.

Avdelningen udda namn skulle kunna göras lång, men jag får begränsa mig en smula. Tövalite finns på ett par tre ställen ute i socknarna och det betyder väl ungefär ”dröj en stund”. Udda namn är också Riksgäldsfors i Rö, Pupillen i Lohärad, Slinkin i Skederid och Pinkrus i Österåker, men säkert har namnen sina logiska förklaringar. Fast svårförståeliga är utan tvekan namnen Modellen i Rimbo och Kolletten i Gottröra.

Söker man i SAOB får man dock veta att en ”kollett” bland annat är en trädbevuxen höjd, alltså en kalott. Men vad ska man tro om Mojek och Trianon i Frötuna, (freden i Trianon 1920 kan man visserligen läsa om på webben, men vad då?) Pläng i Roslagsbro och Pickhus i Riala. Orterna Ofrastam (som också kallas Daltorp) och Elime i Länna kräver nog också extra efterforskningar. Kotorkan och Kalvhuvud i Skederid har nog naturliga förklaringar får man hoppas. I Lundsvedja rote i Valö finns två ortnamn som verkar ha hamnat precis rätt som grannar till varandra, nämligen Löndal och Sångarbo!

Kortaste namnet i Roslagen har förstas Rö, men också Ed i Börstils socken och någon ort till finns det säkert. Det längsta bynamnet jag har kunnat hitta är Snesslingeberg i Börstil liksom Riddarängsbron i Fasterna. Visserligen har jag också sett namnen Sadelmakarekrogen i Rimbo, men det är nog bara ett stenkummel numera och allra längst är Häradsbokhållarebostället i Hökhuvud, men det finns nog knappast kvar det heller. Jag hoppas dock att någon läsare finns kvar till det bittra slutet på den här utläggningen.

Roland Palmquist

PORTRÄTTET

En släktforskare berättar

Anbladet startar i detta nummer en ny artikelserie med porträtt av släktforskare från vår förening. Först ut är Sven Lundvall, bosatt i Norrtälje, men född i Ortala, Vaddö socken.

Bakgrund

Sven föddes 1929 och gick i folkskola i Ortala. Han arbetade i olika lanthandelsbutiker på Vaddö från sitt 13:e år tills han fyllde 21. Då tog han arbete på Vägverket samtidigt som han på Hermods läste till vägingenjör. Han blev ansvarig för olika vägbyggen på Vaddö mellan 1953-58 och så småningom för östra byggnadsdistriktet, som omfattade Uppland, Södermanland, Västmanland och Gotland. 1965 flyttade familjen till Norrtälje och Sven blev ansvarig för bl a första delen av motorvägen till Norrtälje 1978 och Kapellskärvägen 1978-83. 200.000 prickfria mil har Sven kört under sitt yrkesliv, vilket i sig är en bedrift. 1989 tog han pension efter 39 år på Vägverket.

Börjar släktforskning

Två andra medlemmar i NSFF var orsaken till att Sven började släktforska - Eivor Levisson och Ove Andersson. Eivors man Anders var bror till Svens fru Ingegerd. Första besöket på Uppsala landsarkiv 1989 gav mersmak. Sven blev tänd på den hobby som kom att bli hans stora intresse alltsedan den dagen.

Sven har också haft tur i sin forskning. Inga borttappade anor och inte heller några stopp i forskningen pga slarv i bokföringen av prästerna. Sedan har det stora antalet präster i släkten också bidragit till att Sven kommit så långt tillbaka i tiden som har gjort - slutet på 1400-talet.

Vad har varit roligast?

Allra roligast för Sven har varit att läsa alla gamla handskrifter, att känna på gammalt papper och se de omsorgsfullt utmejslade bokstäverna. En sådan upplevelse var det att få ta del av den gamla bykistan från Ortala med alla dess handlingar från laga skiftet i byn 1858-59. Dessa handlingar har också berikat hans forskning mycket.

Men Sven har inte bara anfäder i Roslagen, många kommer också från socknar i Västmanland, Södermanland, Östergötland och Dalsland.

Ortala bykista, med påskriften laga skifte 1858-59 - en guldgruva för släktforskare.

Forskningsmetodens förändring

När Sven började forska 1989 så var det mikrokort som gällde. Idag har forskningen sedan länge växlat över till digital åtkomst av arkivhandlingar, men inte för Sven! Han har blivit mikrokorten trogen. När SVAR reade ut korten vid denna övergång köpte han in kort för alla socknar han forskar i och han har nu en ansevärd mängd i sitt bibliotek. För Sven har inte lagt av - han jobbar oförtrutet på med sin forskning.

På gång

Just nu har Sven två projekt som rullar. Dels kartläggning av sina vallonättlingar, dels de många prästerna i släkten.

Sven med fru Ingegerd vid kaffebordet i utedet, ett härligt avbrott i intervjun.

Det som nog skiljer Svens sätt att jobba med sin forskning från det stora flertalet släktforskare är hans sätt att dokumentera sin forskning. Han har gett ut ett flertal böcker, ibland för avsalu, men ibland också enbart för den närmaste familjekretsen.

Ortala-boken 1 och 2 sålde raskt slut. Därefter kom Mina anfäder 2000 och Vaddö-boken - Bildhistorisk resa genom Vaddös byar i forna tider, 2003.

2010 tryckte han sina memoarer *En Ortalagrabbs barn- ungdoms- familje- arbets- och pensionärstid* i två exemplar för att ge till sina barnbarn. 2014 kom, likaledes i samma upplaga, *Båtsmän i Vaddö under åren 1700-1800*.

En del av dessa böcker finns på Norrtälje stadsbibliotek, Norrtälje stadsarkiv och Roslagens Sjöfartsminnesförening.

Ingegerd intygar att Sven blir rastlös när han avslutat ett projekt och inte börjat på något nytt. Så efter att vallonerna och prästerna är avslutade så är det inte omöjligt att Vaddös gamla skolor står på tur att dokumenteras.

I bakspeglarna

Under årens lopp har det blivit många resor för Sven och hans fru till trakter där anfäderna har levat och verkat. Inte minst gäller detta för de många prästerna i släkten. Ofta finns kvarlevor från dessa människor bevarade i form av epitafier, gravhällar och inskriptioner i ljuskronor och kyrkklockor. Ett mycket handfast sätt att bli påmind om sin släkts liv och gärningar.

Bland mer bemärkta personer som Sven träffat på i släkten finns en häradshövding, Karl XII:s livmedikus, en medaljör och myntgravör åt Karl XI och Karl XII samt en hovpredikant likaledes åt Karl XI.

Ett par timmar förflöt mycket snabbt hos denne idoge man och hans likaledes idoga fru. Ett mycket trevligt besök.

Vaddös musikkår 1910-20-talet

Främre raden från vänster
Edvard Westerberg, Carl Nilsson, Lindström i Gäsvik, Ljöfving
Bakre raden från vänster
Gustaf Malmkvist, sågställare Andersson, Erik Wilhelm Edlund

NÅDD-projektet - namn åt de döda Kasserade byxor

NÅDD-projektet har nu passeraat 900-gränsen, dvs drygt 900 församlingar är klara för nästa version av Sveriges Dödbok. Men - 30% av församlingarna är i nte ens påbörjade. Riksförbundet vädjar nu om hjälp av frivilliga krafter.

För NSFF:s del är vi naturligtvis i första hand intresserade av att komplettera församlingar i Norrtälje kommun.

Den period som nu är under arbete omfattar tiden 1860-1900 och den kräver både mer tid och kunskap av registrerarna än tidigare perioder.

För att få reda på vilka församlingar som saknas i Norrtälje kommun, kan du gå in på länken www.genealogi.se/soek-foersamling/ab.

Av denna förteckning framgår vilka församlingar som redan är adopterade och av vilka personer dvs vilka släktforskare som arbetar med registrering av saknade döduppgifter mm.

Av förteckningen framgår att följande församlingar för tidsperioden 1860-1900 är lediga för frivilliga insatser: *Lohärad, Norrtälje, Närtuna, Riala, Rimbo, Roslagsbro, Rö, Skederid, Söderby-Karl och Ununge*. En hel del församlingar behöver också kompletteras.

Helt klara för tidsperioden 1860-1900 är: *Blidö, Edebo, Edsbro, Malsta, Singö och Vaddö*.

Frötuna är helt klar för perioden 1860-1946, *Länna* för 1901-1946 och *Vätö* för perioden 1860-1899.

Som synes finns det mycket att göra i många av de församlingar som ingår i Norrtälje kommun.

En av våra medlemmar som engagerat sig i projektet är *Palle Lindkvist, sommarboende på Blidö. Han arbetar med Blidö, Länna, Frötuna och Rådmansö församlingar. Han skulle nu vilja ha hjälp av någon av NSFF:s medlemmar att komplettera uppgifter som han inte själv hittat.*

Han är i slutskedet av registreringen i Länna för perioden 1860-1900 och har ett antal personer som han inte kan finna

alla uppgifter för. Den som vill ställa upp och hjälpa Palle att få Länna församling helt klar kan kontakta honom på adressen: palledkv@gmail.com.

Du får då en fil per e-post med personer där det finns luckor i uppgifterna. Sammanlagt rör det sig om ett 50-tal personer som behöver kompletteras.

Det är ju inte osannolikt att det bland våra medlemmar finns personer, som har forskat i Länna och således redan har uppgifter om födelse- och dödsdagar mm inmatade i sina egna data-system. I sådana fall är det ju bara att överföra uppgifterna till Palles lista.

Noteras skall även att man inte behöver leta in absurdum. Förbundet godkänner också församlingar med vissa luckor.

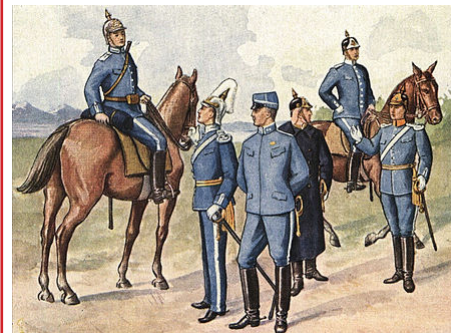
Den som vill ta sig an någon annan församling i Norrtälje kommun är givetvis välkommen att också göra detta.

Även i detta fall kan det var klokt att kontakta Palle på grund av hans stora erfarenhet av NÅDD-projektet.

Man kan också kontakta förbundets projektledare Viktoria Jonasson på e-postadressen: dodbok@genealogi.se

Lycka Till!
U.J.

En ögonblicksbild förmedlad av Roland Palmquist från 1800-talets militära värld. Uppgifterna är hämtade från Landshövdinge Ämbetets Kungörelser den 2 januari 1834 och gäller nya paradbyxor för Dragon Korpsen.

Till Befallningshavande har ankommit följande skrivelse:

Vid senast hållna Approbations- och Kassationsmönstringar vid Livregementets Dragon Korps blev paradbyxorna kasserade.

Jag får härmed anhålla att de rustande inom Uppsala län kallas att sammanträda på Landskansliet den 31 januari för att besluta om ifrågavarande persedels återbesättande.

Om de genom ombud skall låta tillverka eller genom auktion anskaffa nya byxor.

De rustande som redan har anskaffat nya byxor anmodas att vid detta tillfälle uppvisa dem, för att utröna om de är mönstergilla och enligt modellen, i vilket fall de befrias från att skaffa andra.

Norrtälje och Mellingeholm den 23 december 1833
G A Hjerta Sec Chef

Glöm inte att meddela NSFF om du ändrar adress!